UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv Doctoris Theologi; Et In Conimbricensi Academia Sacrarvm Litterarvm Olim Primarii Professoris Emeriti De Divina Gratia Pars ...

Continens Prolegomena sex, & duos priores libros De Necessitate Divinæ Gratiæ Ad Honesta Opera

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1620

Cap. XVI. Vtrum as aliquos actus moralium virtutum sit per se necessaria gratia: eo quod in specie sua supernaturales sint?

urn:nbn:de:hbz:466:1-94086

Visual Library

imperfecti amoris, amabit altiori, & nobiliori modo, quam infidelis, vt satis explicatum est.

CAPVT XVI.

Vtrum ad aliquos actus moralium virtutum sit per se necessaria gratia, eo quod in specie sua supernaturales sint?

1. *Doctrinæ ordo.*

STatui in hoc tractatu omnia, quæ ad diuinam gratiam nobis inhærentem spectant, complecti, tum quia omnia sub illius obiecto comprehenduntur, ideoq; nec exacte cognoscitur, neq; exhauritur, si aliqua omittantur: tum quia, cum hęc omnia sint inter se connexa, & ex eisdem principijs pendeant, vel non satis explicari possunt, cum disputatione seiunguntur, vel eadem sæpius repetere necessarium est. Ob hanc ergo causam totam generalem doctrinam de habitibus, & virtutibus infusis in discursu huius operis tradere decreui, & quia habitus per actus cognoscuntur, ideo sicut de necessitate gratiæ ad actus Theologicos hactenus diximus, cõsequenter dicendum sequitur de eiusdẽ gratiæ ad morales actus necessitate. Quamuis n. in primo libro de actib. acquisitis satis dictum sit, hic videndum est, an in materijs moralibus earundem virtutum exerceantur à iustis, vel fidelibus aliqui actus per se infusi, & supernaturales, ad quos sit necessaria gratia, non tantum ex accidenti, propter impedimenta lapsæ naturæ, sed per se propter naturam, & speciem talium actuum.

Quæstionis difficultas.

2. *Ratio dubitandi ostenditur 1.*

Ratio ergo dubitandi esse potest, quia materia horum actuum, & honestas illorum mere naturalis est; ergo etiam ipsi actus sunt naturales; ergo non est per se necessaria gratia ad illos, & ad singulos illorũ. Probatur prior illatio, in qua est difficultas, quia nõ potest circa eandem materiam excogitari species actus nobilioris rationis, & ordinis, ad quam totam per se sit necessaria gratia, quia illa species deberet sumi ex aliquo obiecto supernaturali, ibi autem nullum est.

Ostẽditur 2. Secundo argumentor, quia si esset necessaria gratia ad hos actus, maxime vt fiant meritorie, & propter supernaturalem finem; sed ad hoc non est necessaria specialis gratia, præter eam, quæ ad fidem, & charitatem datur; ergo propter ipsos actus non est per se necessaria. Probatur minor, quia supposita gratia sanctificante personam, per fidem charitate operantem referuntur hi actus ad finem supernaturalem, & ita fiunt meritorie: ergo nõ est necessaria propria gratia

Ostẽditur 3. propter speciẽ, seu entitatem talium actuum. Tertio Conc. Trid. sess. 6. can. 3. specialiter de actu fidei, spei, charitatis, pœnitentiæ, definit ad illos esse necessariã gratiã, ergo quamuis de alijs non neget, tacẽdo significat, illã necessitatẽ non vltra extendi, vel certe nos nõ tenemur aliã admittere; illa n. gratia, quæ ad illos actus datur, est sufficiens ad iustitiam, & cõsequenter ad salutẽ; ergo non est necesse gratiæ necessitatẽ, quæ sit per se, & ex natura ipsorũ actuũ, ad alios extẽdere.

3. *Ostẽditur 4.*

Quarto, ac præcipue argumentor, quia prudentia, quæ dictat de agendis in materijs moralibus, nõ elicit supernaturale iudiciũ, sed naturale; ergo electio moralis illi respondens naturalis est; quia prudentia est regula, & auriga virtutum moraliũ, & ideo eiusdem ordinis sunt; ergo non est necessaria per se gratia ad tales actus, cum naturales sint. Primum antecedens patet, quia iudiciũ prudentiæ est practicum, & in particulari fertur, perspectis omnibus circumstantijs, vnde semper pendet ex humanis coniecturis: quapropter licet sæpe fundetur in aliquo principio vniuersali supernaturali, nihilomin⁹ semper applicatur ad opus media propositione aliqua naturaliter cognita, vt v.g q; hic, & nunc occurrat materia talis virtutis; ergo semper iudiciũ prudentię erit naturale, quia sequitur debiliorem partem, sicut iudiciũ Theologicũ naturale est, licet ex præmissa de fide

Ostẽditur 5. cum alia naturaliter cognita eliciatur. Vltimo cõfirmatur, quia si darẽtur tales actus supernaturales virtutum moralium, possent esse in homine existente in peccato mortali, quia status peccati nõ impedit quominus aliquis posset in materia morali recte operari secundum omnem honestatem, quæ in materia illa reperitur, consequens autem videtur falsum, alias omnes virtutes morales infusæ essent in peccatore, quia vbi est actus potest esse habitus: hoc enim ratione manent in peccatore fides, & spes: consequens autem non admittitur; ergo.

4. *Negatiua pars auctorum.*

De hoc puncto pauca inuenio à Theologis in proprijs terminis dicta, quia non de actibus, sed de habitibus virtutum moralium quæstionem mouent, an sint aliqui per se infusi, nec ne? Qui autẽ negant virtutes morales per se infusas, cõsequenter negare coguntur actus talium virtutum per se etiam infusos, seu supernaturales, quia si homo posset elicere morales actus in substantia supernaturales, non negaremus illi habitus eiusdem ordinis, quib. fieret intrinsece potens ad tales actus efficiendos; ergo è conuerso qui negarunt habitus, plane non cognouerunt tales actus. Atque ita possunt pro hac sententia allegari Henr. Scot. Durand. Argent. Marsil. Gabr. & Ocham, quos in quæstione de habitibus in sequenti libro referemus. Deinde etiam possunt pro hac sententia allegari, qui negant Theologales actus sup ernaturales quoad substantiam, quia multo altius, & magis supra naturam est obiectum Theologorum actuum, quam moralium; ergo si Theologales actus non sunt supernaturales, multo minus actus morales.

5. *Vera resolutio affirmatiua.*

Nihilominus dicendum est in materijs virtutum moralium exerceri posse ab homine Christiano actus honestos supernaturales in sua substantia, & specie. Ita vt ad illos, & singulos illorum sit necessaria gratia per se, non tantum propter impedimenta, vel difficultates extrinsecas, ac subinde non tantum in natura lapsa, sed etiam in integra illa necessitas inuenta sit. Pro hac sententia allegari possunt omnes, qui ponunt morales virtutes infusas per se, quos libro sequenti referemus. Veruntamen quãuis consequentia euidens sit nostra sententia, multi tamẽ Doctores negantes Theologicos actus supernaturales quoad substantiam, admittunt habitus Theologicos per se infusos, ergo è contrario ex eo, quod virtutes morales per se infusas agnoscant, non sequitur agnouisse actus morales in substãtia supernaturales, cũ id non declarẽt. Et ita Gabr. in 3. d. 33. art. 3 dub. 2. & Ocham. in 3. q. 12. art. 4. dub. 5. admiserunt virtutes morales per se infusas, licet actus supernaturales quoad substantiam, etiam Theologales negauerint. Et similiter Caiet. qui alias negat actum etiam charitatis quoad substantiam, admittit virtutes infusas morales. 1. 2. q. 63. art. 3. quamuis in probatione illius opinionis de habitibus, videatur vel inuitus similes actus agnoscere, vt statim dicam. Ex modernis vero tenuit hanc sententiam Valentia 2. p. disp. 5. q. 6. punct. 1. Et expressius Vazq. disp. 86. c. 2. Estq; aperta sententia D. Thomæ 1. 2. q. 63. art. 4. & q. 1. de Virtutib. in communi art. 10. præsertim ad 8. 9. & 10.

Aliquorum illatio rejicitur.

6. *Ratio.*

Ratione potest hæc sententia probari primo ex habitibus, quia dantur homini iusto virtutes morales per se infusæ; ergo dantur propter actus supernaturalis ordinis, qui non possunt esse tales ratione alicuius modi accidẽtalis, quia nullus fingi potest, propter quẽ eliciendũ, sit necessaria virtus per se infusa, vt manifeste probãt omnia adducta c. 4. quę hic cum proportione applicari possunt; ergo etiam dantur actus virtutum moraliũ ordinis supernaturalis secundum species suas. Consequentia, vt dixi, est euidens, & ibi est satis probata. Nihilominus tamen in præsenti non est ratio efficax, nisi ex suppositione, qa antecedens, quod supponitur, hìc non est tã certum, sicut in virtutib. Theologicis, nec potest ita authoritate persuaderi: vtendo autem solo discursu, & ratione, potius probandũ est dari habitus ex actib. quam è conuerso, quia habitus propter actus dantur, &

ideo

ideo potius ab actibus ad habitus procedendum est.

7. a ratione ex inductione. Secundo probari potest assertio inductione, distinguendo in duos ordines virtutes morales. Quædam enim sunt, quæ Deum respiciunt, saltem vt obiectum, *Cui*, quod non proxime, & immediate, sed per medium aliquod attingunt, vt sunt Religio, Pœnitentia, vel Iustitia, si quæ est ad Deum specialis, &c. Aliæ vero sunt, quæ circa materias omnino versantur. Et de prioribus videtur, & per se verisimilius, & ad probandum facilius, in materijs illarum virtutũ dari actus quoad substantiam supernaturales, quia sunt virtutibus Theologicis propinquiores, & cum proportione attingere possunt Deum sub rationibus excellentioribus, q̃ natura possit. Quamuis aũt Deus non sit tam proximum obiectum harum virtutum moralium, sicut est Theologalium: nihilominus etiam concurret in ratione obiecti suo modo ad specificationem talium actuum: ergo cum Deus in ratione obiecti *Cui*, possit etiam attingi sub rationib. supernaturalibus, ẽt poterit attingi per actus quoad substantiam supernaturales. Item in ipsis actibus, vel rebus, per quos hæ virtutes attingunt Deum, possunt, rationes supernaturales interuenire vt inductione quadam ostendi possit. Nam gratitudo ad Deum, vel religio gratias agit Deo propter beneficia supernaturalia, & quia altiori modo, & per nobiliorem cõmunicationem sua bona in nos effundit, quam per naturalia beneficia, & similiter eadem religio orat Deũ modo superiori, & per actus supernaturales, vt ostẽdi in secundo tomo de Relig. tract. 1. libr. 1. c. 8. & de actu Voti tract. 3. libr. 1. c. 25. & in vniuersum de toto cultu religionis to. 1. de Relig. tract. 1. lib. 2. ca. 1. Et certe qui considerauerit excellentiam sacrificij huius religionis, facile intelliget, non posse oblationem eius, sicut oportet, per voluntatem mere naturalem fieri. Item in cultu Sanctorum, Reliquiarum, &c. inueniuntur rationes supernaturales, quæ non nisi per supernaturalem lumen regulari, & per gratiam exerceri possunt. In virtute etiam pœnitentiæ, vt est quædam iustitia ad Deum, inuenitur voluntas satisfaciendi Deo pro offensa, cum tamen satisfactio supernaturalis sit, & ratio offensæ diuinæ sit suo modo supernaturalis. Quia vel illa ratio iniuriæ diuinæ, quæ est in peccato, omnino non cadit sub cognitionem naturalem, vel non eo modo, neque in eo gradu, quo per fidem creditur, vt latius tractaui in to. 4. 3. partis disp. 3 sect. 6. præsertim in fine. Vbi hanc voluntatem satisfaciendi Deo cum voluntate credẽdi æquiparaui, qa revera in vtraque militat eadem ratio: nam vtraque moralis est, & vtraque solum attingit Deum vt obiectum *Cui*, & vtraque mouet ad aliquid supernaturale præstandum. Denique etiam actus obedientiæ ad Deum prout ab homine Christiano concipitur, supernaturalem habet materiã, nam vult obedire Deo, etiam supernaturalia præcipienti, q̃ excedit naturales vires, quia conformitas illa ad supernaturale præceptum, & debitũ, quod inde nascitur, altioris ordinis est; in materia ergo harum virtutum, & in obiectis earum facile cernitur supernaturalitas sufficiens ad dandam actibus speciem altioris ordinis.

Probatur de gratitudine. *De Religione.* *De Pœnitentia.* *De Obedientia.*

8. Ostenditur prætera de prudentia. Hinc vero fieri potest coniectura de alijs virtutibus, nam in primis necessarius erit actus infusus prudentiæ, qua prædicti actus dirigantur. Nam iudicium practicum, q̃ præceptum supernaturale seruandum sit, non potest esse acquisitum, sed infusum, idemque est de iudicio, q̃ orandum sit, vel sacrificandum Deo tali modo, & alijs similibus. Hæc autem ipsa prudentia infusa, quæ in materijs harum virtutum ita iudicat, potest ẽt in materijs aliarum virtutum idem facere, de illisq; ex rationibus superioribus ita iudicare, vt actus voluntatis, qui ad illam proportionem seruant, supernaturales sint, vt maxime cernitur in actu martyrij in custodia virginitatis, & in corporis mortificatione pp spiritualem animæ profectum, & similibus. Et hanc prudentiam videtur vocare Paulus ad Rom. 8 *prudentiam spiritus*, & de his, qui illâ gubernantur, ait, *non secundum carnem ambulare, sed secundum spiritum*, id est, secundum motionem gratiæ, & Spiritus Sancti, vnde adiungit, *Prudentia spiritus esse vitam, & pacem.* Quæ omnia indicant, actus eius esse supernaturales, & per se ad salutem æternam pertinentes.

9. 3. *Ratio a priori.* Tertio hoc magis declarabitur, & confirmabitur ratione vniuersali, & à priori, quia actus virtutũ moralium non distinguuntur ex solis materijs, sed propriè, & formaliter ex motiuis, & rationibus operandi circa talẽ materiam: sed in his materijs dantur motiua sufficientia ad distinguendos actus supernaturales à naturalibus, etiam secundum species, & substantias eorum; ergo dari possunt tales actus moralium virtutum, qui ex obiectis supernaturales sint. Maior propositio constat primo ex generali ratione obiecti specificantis actum, quod non debet esse tantum materiale, vt in cap. 6. vidimus. Hoc enim maxime habet verum in virtutibus moralibus. Nam, vt dixit Arist. 2. Ethic. c. 4. ad operandum studiose, non satis est facere, quod honestũ est, sed oportet operari, quia honestum est: honestas ergo est obiectum formale specificans. Vnde vbi fuerit diuersa honestas obiectiua, erit ẽt distincta virtus. Sic n. idem Aristot. 3. Ethic. c. 8. veram ab apparenti fortitudine distinguit ex motiuo. etiam si materia eadem sit, & in 3. Politicor. c. 3. eodem modo distinguit virtutem boni viri, vel boni ciuis. Ac deniq; nulla alia ratio apta ad distinguendũ actus voluntatis circa eandem materiam moralem excogitari potest, cum tũ certum sit posse esse distinctos, vel vt virtutis, & vitij, vel vt diuersarum virtutum.

Idem.

10. *Pergit ratio, & probatur minor.* Probatur ergo, & explicatur minor propositio, nimirum in materijs moralibus posse inueniri motiuum ordinis supernaturalis sufficiens ad distinguendum supernaturalem actum à naturali. Quia honestas obiectiua in materijs moralibus sumitur ex conformitate ad regulam rectæ rationis, vel (vt alij loquuntur) ex conformitate ad ipsam naturam rationalem, vt rationalis est, quod fere in idem redit, quia semper interuenire debet regula rationis. Natura aũt rationalis spectari potest, & secundũ se, & nude sumpta, vel vt eleuata per gratiam; ergo in his eisdẽ materijs moralibus duplex conformitas intelligi potest, & debet, & similiter duplex regula. Vna est conformitas ad naturam rationalem secundum se, quæ per puram rationem naturalem regulatur. Alia est conformitas ad naturam gratiæ, quæ regulatur per lumen diuinum, & supernaturalem rationem; ergo ex his resultant duæ honestates diuersarum rationum, quæ possunt esse motiua operandi actus specie diuersos. Declarari hoc potest ex verbis Christi Matth. 10. *Qui recipit discipulum in nomine discipuli*, vel *Prophetam in nomine Prophetæ mercedem discipuli, vel Prophetæ accipiet:* illis enim infinuatur, opus illud, quod materialiter videtur esse misericordiæ, si fiat homini, solum quia homo est, esse ordinis naturalis: si vero fiat, quia fidelis est, & ciuis Sanctorum, ac domesticus Dei, esse misericordiæ superioris ordinis. Sic etiam dicebat Petrus 1. canon. capit. 4. *Nemo patiatur vt maledicus si autem vt Christianus, glorificet Deum in isto nomine.* Hic ergo respectus ad nobiliorem statum filiorum Dei eleuat actum vltra speciem virtutum acquisitarum. Et sic potest intelligi, quod Paulus ad Galat. 5. inter fructus spiritus numerat patientiam, mansuetudinem, ac alios actus morales, quando enim isti fiunt non mere naturaliter, sed spiritualiter, habent altiorem rationem virtutis: fiunt autem spiritualiter, quando in eis consideratur conformitas ad gratiam, & veram sanctitatem, & ideo per superiores fidei regulas mensurantur.

Duplex conformitas ad rationem. *Declaratur.*

11. *Illustratur ratio amplius.* Potestq; hæc ratio amplius declarari, & confirmari, quia velle aliquid, quia est conforme naturæ sensitiuæ, vt sic, vel qa est conforme naturæ rationali, efficiunt actus diuersarũ rationum; ergo multo magis id efficiet

efficiet conformitas ad naturam rationalem, vt sic, vel ad gratiã, vt talis est, seu ad diuinã & supernaturalem rationem, ergo differunt tales actus, quia vnus est naturalis, & alius supernaturalis. Consequentia prima clara videtur ex paritate rationis, & quia magis distat esse gratiæ ab esse naturali rationali, quam esse rationale à sensitiuo. Altera vero consequentia quæ in principali ratione etiam facta est, probatur, quia hęc ex suo termino speciem sumit, terminus autem ille supernaturalis est, vnde non nisi per supernaturalem rationem cognosci, nedum regulari potest; ergo etiam motiua taliũ actuũ supernaturalia sunt; ergo & actus ipsi, iuxta doctrinam c. 6. datam. Et huius etiam argumentum est, quia sæpe medium virtutis moralis magis diuersum est comparatum ad gratiam, quam ad solam naturam, & sæpe vel abstinentia nimia, vel austeritas, & similia iudicata per puram rationem naturalem medium rationis excedere videri possunt; quæ in ordine ad gratiam continent honestissimam mediocritatem, cuius regula supernaturalis ratio esse potest.

12. *Necessaria est per se gratia ad huiusmodi actus.* Atque hinc vlterius colligitur, ad hos actus morales superioris ordinis necessariam esse gratiam, non ex accidenti, sed ex natura illorum, requirique ad omnes, & singulos, & non solum in statu naturæ lapsę, sed etiam integræ. Hoc manifestum est ex dictis de actibus Theologicis. Nam est eadem ratio, quia gratia non est necessaria propter solam speciem, vel nobilitatem actus Theologici, sed simpliciter propter genus actus supernaturalis quoad substantiam, vt nomen ipsum præ se fert, superat enim ex vi suæ entitatis vires naturæ; ergo hic defectus virtũ ad tales actus est naturalis voluntati secundum se spectatæ in omni statu, & respectu cuiuscunq; actus talis ordinis eundem habet defectum; ac proinde auxilio gratiæ indiget. Et iuxta hunc modum distinguendi hos actus infusos ab acquisitis, & obiectis eorum, processit manifestè D. Thomas 1.2. qu. 63. art. 4. & dicta quæst. 1. de Virtut. art. 10. præsertim ad 8.

13. *Solutio 1. arg. in n. 2.* Ad primum fundamentum contrariæ sententiæ constat responsio ex dictis: nam licet materia moralis sit eadem in actu supernaturali, & naturali, nihilominus motiuum, & ratio est diuersa, & illa eadẽ materia est capax motiui, seu honestatis supernaturalis, qualis à nobis explicata est; & hoc sufficit, vt actus sit supernaturalis: & specie distinctus ab acquisito, seu naturali. *Solutio 2. ibid.* Ad secundum respondemus in primis, nos non ponere hos actus supernaturales propter solam relationem ad vltimum finem supernaturalem. Scimus enim etiam naturales actus posse referri ad illũ finem ex libera intentione operantis, & tunc non accipere ab illo fine substantialem speciem, sed accidentalem, per extrinsecam relationem, seu denominationem. Ponimus ergo hos actus propter intrinsecũ obiectum formale, à quo accipit actus virtutis substantialem speciem. Atq; ita respondet D. Tho. dicto art. 4. ad 1. & in dicto artic. 10. ad 9. & 10: qui recte hinc colligit, actum infusum habere proportionem ad vltimum finem supernaturalẽ, & aliter referri in illum, quam acquisitum. *Declaratur.* Potest quę ita explicari: nam actus moralis supernaturalis natura sua tendit in finem vltimum supernaturalem, & ad illum disponit, etiam si ab operante non referatur: actus autem naturalis nõ ita tendit, nisi ab extrinseco quasi eleuetur, & ordinetur. Simili modo dicimus, hos actus nõ poni propter rationẽ meriti, tum quia actus naturales possunt esse meritorij saltem extrinsecus eleuati, tum etiam quia, actus naturales possunt esse meritorij saltem extrinsecus eleuati, tum etiam quia, vt supra diximus, solus modus meriti non est satis ad explicandam supernaturalitatem actuum. Ponimus ergo illos propter intrinsecam specificationem supernaturalẽ, quam habent, vt explicatum est. Inde vero etiam ad rationem meriti habent maiorem proportionem: nam si sint in homine grato, ex se, & absque alia relatione sunt perfecte meritorij: naturales autem semper indigent extrinseca relatione formali, vel virtuali, vt infra suo loco latius explicabimus.

Ad tertium respondemus, nos hic non agere de necessitate præcepti, aut medij talium actuum ad salutem, sed de necessitate gratiæ ad ipsos actus, quæ necessitas põt optime à priori separari. Nam gratia necessaria est, non solum ad actus pceptos, sed ẽt ad act⁹ consilij, si supernaturales sint, & ideo q̃d q̃d fit de præcepto operãdi aliq̃n hos actus; vt fiant, sicut fieri possunt, gratia erit ad illos necessaria. Non est aũt impro babile, aliq̃n posse interuenire hanc obligationem, vt in actu martyrij, vel simili. Vnde nihil ad rem facit, q̃ ex Concil. Trid. adducit, q̃a Concilium tradidit doctrinam certam, rem autem inter Theologos controuersam noluit definire, illam tñ nõ exclusit. Tum etiam quia ibi numerauit actus necessarios ad iustificationem, de qua ibi tractabat, isti aũt actus non sunt necessarij ad iustificationem. Postea vero in ca. 16. generaliter dixit, influxum gratiæ Christi esse necessarium ad fructus iustitiæ, ad quos isti actus pertinent, quomodo autem ille influxus sit necessarius non declarauit, quia non pertinet ad dogmata fidei. 14. *Solutur 3. argu. in eodem num. 3.*

In quarto principali argumento petitur, quomodo iudicium prudentiæ infusæ possit esse supernaturale, cum pendeat ex conclusionibus, & circũstantijs sensu, vel aliàs naturaliter cognitis, & huius occasione tãgitur similis difficultas de assensu Theologico. Sed hoc postulat longiorem disputationem ad alia loca pertinentem. Dico ergo breuiter, iudiciũ prudentiæ infusæ, licet requirat cognitionem circumstãtiarum particularium vt conditionem necessariam, non tamen per se fundari in illa tanq̃ in propria ratione assentiẽdi, sed in diuino lumine, seu reuelatione applicata ad talem materiã mediante illa cognitione. Sicut etiam assensus fidei requirit sufficientem propositionem obiecti naturaliter cognitam, non tñ in illa per se fundatur. Solum est differẽtia, quia reuelatio fidei immediati⁹ applicatur ad suam materiam, quam ad materiã prudentiæ. Atq; idem dicere soleo de assensu Theologico, si in suo ordine perfectus sit, id est, si habeat certitudinem maiorem, q̃ sit certitudo assensus naturalis, ex quo ille deducitur, nam certitudo maior supernaturalis est, & ideo nõ potest per se fundari in assensu naturali. Sed de hoc latius in tractatu de Fide. 15. *Ad 4. arg. in num. 3.*

In vltima confirmatione petitur, an hi actus virtutum moralium supernaturales possint esse in homine peccatore, & consequenter an gratia habitualis sit necessaria ad illos eliciendos. Aliqui affirmant, hos actus essentialiter pendere ex dilectione Dei super omnia, vt finis supernaturalis est, quia ex relatione ad illum finẽ distinguitur ab actibus supernaturalibus. Vnde concludunt, nõ posse esse in homine peccatore, nec sine gratia habituali. Potestque hoc suaderi, quia aliàs virtutes infusæ morales possent esse, & permanere in homine amissa gratia habituali, quia vbi sunt actus, possunt esse habitus, hoc autem communiter non conceditur. 16. *Ad vltimã argu. in eodem n. 3.*

Contrariam vero sententiam censeo veram. Nam illa dependentia essentialis horum actuũ à dilectione charitatis Dei super omnia, gratis excogitata est. Quia hi actus nec pendent ab actuali dilectione, quæ tunc esse debeat, q̃n isti actus fiũt, vt est per se notum: vix enim possunt fieri tot actus, vel certe requirunt magnam perfectionem in operãte, quæ ad tales actus necessaria non est. Neq; etiam pendent ab actu prætẽrito dilectionis virtualiter nunc influente; primo quia ille influxus solum potest esse accidentalis, vt supra dicebam; non est ergo simpliciter necessarius. Secundo quia contingere potest, vt aliquis sit in gratia, & nunq̃ prius habuerit dilectionem Dei super omnia, vt in paruulo baptizato veniente ad vsum rationis, & peccatore iustificato per solam attritionem cum sacramento, ille autem potest exercere actus istos, quia etiam habitus habet, & nulla repugnantia cogitari 17. *Vera resolutio. Iis actibus possumus in peccatis repetitis.*

potest;

potest: ergo naturalis relatio fundata in præcedenti dilectione super omnia nõ est simpliciter necessaria. Sola vero relatio habitualis ad summum põt requiri ad meritum, non vero ad substantiam actus, quia nõ est proprie relatio actus, sed potius personæ; ergo quoad substantiã actus poterit talis actus esse in peccatore, licet in illo non sit meritorius. Cum autem tales actus in sua substantia sint supernaturales, & honesti, etiam in peccatore tales erunt. Tertio licet daremus, esse necessariam aliquam relationem operantis ad vltimum finem, & beatitudinem supernaturalem, posset hæc fieri per virtutem spei, quam peccator habet, nam hoc modo ẽt peccator orare põt, vel eleemosynam facere, vt aliquo modo præparet sibi viam ad beatitudinem; ergo hoc modo non obstabit, quominus peccator habere possit supernaturales actus morales.

28. *Propeditur tradita solutio.* Igitur veritas est, ad substantiam horum actuum non esse necessariam relationem operantis in ordine ad vltimum finem, sed sufficere vt actus fiant ex intrinseco motiuo, & obiecto formali talium virtutũ. Nam ab illo habet actus suam substantiam, & speciẽ, & tunc ipsemet natura sua tendit in talem finem, vt explicatum in superioribus est. Potest autem peccator moueri ad hos actus eliciendos ex intrinseco motiuo supernaturali, quia habet fidem, & supernaturalem regulam; ergo potest ex illa moueri ad operandum. Atq; hoc modo potest peccator habere attritionem supernaturalem, potest ẽt habere voluntatem moriendi pro fide prius q̃ iustificetur, & sic de alijs. Igitur per se loquendo, gratia habitualis non est necessaria ad eliciendos hos actus, sed actuale auxilium põt sufficere, q̃ non negat Deus peccatori, si ipse velit, quod in se est, facere per propria auxilia. An vero hoc non obstante, hæ virtutes morales sint per se cõnexæ cum gratia sanctificante, & ab illa nunquam separentur; dicemus postea. Nunc solum dicimus, non esse necessarium, vt Deus statim infundat habitum virtutis peccatori elicienti vnum, vel alium actum eius, quia necibi interuenit meritum de condigno, neque aliqua lex, vel promissio de hoc extat. *Aliud dubium remittitur.*

CAPVT XVII.

Vtrum præter actum fidei sint in intellectu speculatiuo aliqui actus supernaturales, propter quos gratia per se necessaria sit?

1. *De Spiritus S. donis agẽdum.* DIximus de necessitate gratiæ ad proprios actus virtutum Theologalium, & moraliũ diuini ordinis: nunc supereſt dicẽdum de quibusdam actibus, qui per antonomasiam dona Spiritus Sancti dicuntur. Quamuis enim omnia bona, quæ nobis à Deo cõmunicantur, quatenus ab amore ipsius procedunt, qui Spiritui Sancto appropriatur, possint late vocari Spiritus Sancti dona, & specialius ea, quæ ad gratiam pertinent, & ad salutem æternam conducunt: specialissime vero appropriatũ est à Theologis hoc nomen quibusdam supernaturalibus perfectionibus, quę iustis à Spiritu Sancto dantur, de quib. tractat generatim D. Th. 1. 2. q. 68. & speciatim 2. 2. in tractatibus de singulis virtutibus, quibus dona annectũtur: alij vero Theologi in 3. d. 34. & 35. qui præcipue tractant de habitibus, & per occasionem aliquid attingunt de actibus: nobis autem visum est, (sicut de virtutibus moralibus dixi) ad complementum huius libri, qui est de necessitate gratiæ ad actus supernaturales, oportere de his actibus hoc loco sermonem habere, & per illorum cognitionem ad ea, quæ de habitibus dicenda sunt, viam parare.

2. *Colliguntur Spiritus S. dona ex Scriptura.* Prius autem scire oportet disputationem hanc de actibus donorum fundatam esse à Theologis in loco Isai. 11. *Requiescet super illum spiritus Domini, spiritus sapientiæ, & intellectus, spiritus consilij, & fortitudinis, spiritus scientiæ, & pietatis, & replebit eum spiritus timoris Domini.* In quibus numerantur septem speciales perfectiones ad actus intellectus, & voluntatis pertinentes. Nam primum illud membrum. *Requiescet super illum spiritus Domini*, non continet specialem effectum, sed quasi genus ad cætera dona, quę sunt quasi ad species. Sic Tertul. lib. 5. contra Marcion. c. 8. *Requiescet* (inquit) *super illum spiritus Domini. Dehinc species eius enumerat, spiritus sapientiæ, &c.* Videtur autem ibi nominari effectus sub nomine causæ, vt donum à Spiritu Sancto procedens spiritus Domini vocetur. Vnde Nazianz. orat. 43. in Sanct. Pentecost. hunc attingens locum, *Isaias* (inqt) *vt opinor, spiritus operationem spiritum appellare solet.* Vel certe ipse spiritus Domini à suis effectibus, & donis multipliciter denominatur, vt Hieronym. Cyril. & Origen. ibi exponunt: idemque spiritus Domini dicitur requiescere in eo, cui confert dona sua, vel certè ipsa dona, seu effectus spiritus, appellantur à Propheta spiritus, vt denotetur, fieri in nobis per motionem Spiritus Sancti adeo singularem, & excellentem, vt per antonomasiam spiritus Domini vocentur.

Notandum præterea est, ad literam solũ de Christo Prophetam loqui, & in illo prædicare requieturũ Spiritum Sanctum cum his donis suis, quod manifestum est ex contextu: *Egredietur virga de radice Iesse, & florem de radice eius ascendet.* Per virgam enim Virginem, & florem Christum Sancti intelligunt, Hieronym. & Cyril. ibi August. libr. 3. de Symbolo ad Catechum. cap. 4. Subiungitur autem, *Et requiescet super eum spiritus Domini*, igitur super florem Christum, vt ijdem Patres exponunt, spiritus cum donis suis requiescet, vt etiam optime Bernard. serm. 2. de Annuntiat. Cyprian. lib. ad Quirin. c. 11. Nihilominus tamen verba illa ad cæteros iustos ijdem Patres extendunt, vel quia Christus non sibi soli, sed nobis etiam illa accepit, vel quia de plenitudine eius omnes accepimus, in Christo enim fuerunt illa dona cum plenitudine tãquam in exemplari. Et hoc sentit Chrysost. in Psalm. 44. vbi eundem Isaiæ locum de Christo tractans, ait, *Nos de plenitudine eius accepimus.* Et infra *Sed illic quidem est integra, & vniuersa gratia, in hominibus autem parum quid, & gutta ex illa gratia.* August. etiam serm. 199. de Tempore capit. vlt. dicit, nos repleri septiformi spiritu, sicut Isaias prophetauerat, & prædicta verba subiungit. Item serm. 17. de Sanctis 1. de Annunciat. dicit, Isaiam ibi *septem illa notissima dona spiritualia commendare*, quæ nobis cum Christo communia esse intelligit. Addit vero, Christo tanquam magistro, & doctori attribui, incipiendo à sapientia, descendendo vsque ad timorem, id est, humilitatem, in nobis vero debere à timore incipere, vt ad sapientiam perueniatur. Quem discursum latius prosequitur lib. 2. de Doctrin. Christian. c. 7. & lib. 1. de Serm. Domini in monte cap. 4. & fusius Ambros. Apocal. 4. vel alius sub eius nomine. 3. *De Christo Domino loquitur propheta.* *Ad alios iusti men homines extenditur.*

Simili modo Hieronym. in Isaiam, hæc septem dona intelligit, prædicta esse futura in Christo tanquam in capite, vt intelligamus, quod *absque Christo nec sapiens quis esse potest, nec intelligens, nec consiliarius, nec fortis, nec eruditus, nec pius, nec plenus timoris Dei.* Et Cyril. libr. 2. in Isai. parum à principio, eadem verba explicans, ait, Spiritum Sanctum insedisse in Christo, *velut in ipso primo, & quasi in primitijs generis posterioribus, vt & in nobis deinceps conquiesceret, ac maneret, ac in credentium mentibus cum voluptate habitaret.* Ambr. etiã Psal. 118. Octon. 5. in illa verba. *Initium sapientiæ timor Domini*, in nobis septem illos effectus Spiritus declarat, & libr. 3. de Sacram. cap. 2. dicit, omnibus baptizatis infundi Spiritum, *cum omnibus his virtutibus.* Gregor. vero lib. 1. Moral. c. 12. aliàs 28. dicit, per conceptionem bonæ cogitationis illas septem virtutes in nobis oriri, quas Isai. numerat, quas etiam ibi à virtutibus Theologicis distinguit. Et Homilia 19. in Ezechiel. dicit nobis aditum ad cœleste regnum aperiri per *septiformẽ gratiam, quam Isaias in ipso nostro capite, vel in eius corpore enumerat.* Et optime Cyprian. lib. de Cardin. Christi operibus, cap. de Vnct. Chrism. *Ex huius* (id est, Spiritus Sancti) 4. *Idem docent alij Patres.*

vnctionis